

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМІЧНА І ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК СЬОМИЙ.

Адреса редакції і контори:
у Києві Велика Підвальна вул. д. 6.
Телефон редакції 1458.
УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1912

на рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м.
6.	5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65.

Передплата на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 р., або по 1 карб. на протязі перших шести місяців.
Ціна „Раді“ за кордон: на рік 11 р., (27 кроп 94 гелери на австрійську валюту), на 1/2 року—5 р. 50 к., на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м.—1 р. Коли закордонні читачі передплачують газету через поштомати, то платять за газету по ціні, встановленій для передплатників в Росії.
Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.
ЗА ЗМІНУ АДРЕСИ 30 КОП.
(При зміні неодмінно прикладати стару адресу).

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статті; більші статті, до друку негодні, переходять в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу зникають. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.
З ПРИВОДУ надісланих до газети ВІРШІВ редакція не листується.
Просьят авторів додержуватись правдопоу „Ради“.

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОПОВІСТОК:
ЗА РЯДОК ПЕТЛІ, АБО ЗА ЙОГО МІСЦЕ:
перед текстом . . . . . 20 коп.
після тексту . . . . . 10 коп.
„сторонні повідомлення“ . . . . . 50 коп.
За ПЕРШИЙ РАЗ платиться в двічі.
Оповістки про пошукування праці—в Конторі редакції приймаються на льотних умовах.

ОПОВІСТКИ від окремих осіб фірм і заводів, що мешають, або мають свої Головні контори чи Управи закордонні і створюють в Росії, за ВИКЛЮЧЕННЯМ губерній: Київської, Харківської, Херсонської, Одеської, та Полтавської, окрім контори „Раді“,—приймаються виключно в ЦЕНТРАЛЬНІЙ КОНТОРІ ОБ'ЄДНАНИЙ ТОРГ. ДОМА Л. і З. МЕТЦЛЬ і Ко. Москва, Мясниця, д. Ситова“ та в ОТДІЛАХ ТОГО Т.Д.: „в Петербурзі“,—Морская 11 Варшава, —Маршалковская 130; Вільно, —Большая 38; Лодзь—Петроковская 1 Париж, —8, площ. Буржі“.

Літній театр Київського Руського Купецького Зібрання

Група українських артистів М. САДОВСЬКОГО.
СЬОГОДНЯ, 2-го Травня (Мая) ОЙ НЕ ХОДИ ГРИЦЮ ТА НА ВЕ-
ЧЕРНИЦІ Завтра, 3-го, на 5 дії, з співами Старицького. „Енеїда“ на 3 дії. У суб. 5-го, весел.
У п'ят. 4-го, ком. опера комед.
Старе гніздо і молоді птахи на 5 д. Квитки продаються з 11 год. ранку до
2-х год і від 6 до 11 год. вечера. Особи, що
взяли квитки в театр, за вхід в сад не платять Початок у 8 1/2 год. вечера.
Відповідальн. режисер М. Садовський.

Ще крок назад.

Оборонці третьої Думи, коли їм доводиться спиратися на факти, найчастіше посилюються на наслідки думської роботи в сфері народної освіти. Всі обвинувачення проти третьої Думи, — кажуть вони, — повинні упасти перед її багатомісячними просвітними роботами. За її існування бюджет міністерства народної освіти збільшився мало не втричі, заведено вселюдну освіту, поліщено матеріальне становище учителів і зроблено багато де-чого іншого. Достея і цього, щоб признати діяльність третьої Думи дуже корисною й продуктивною.

Скільки часу тому, коли в Думі обмірковувався роспис міністерства народної освіти, громадянство мало надгду оцінити вартість тих „реформ“, якими обдарувала нас третя Дума. За її існування скасовано автономію вищих шкіл, заведено перехідні іспити, збільшилось число шкільних самогубств, зруйновано багато вогнищ вищої науки, розвіяно надії недержавних народів на близьку націоналізацію школи, постановлено брати в військові народні учителів, скасовано військової льоти за скінчення школи і т. д. і т. д. Те добре, що третя Дума зробила для народної освіти, значиться тільки на папері, а те лихе, що заподіяно народній школі за її існування, істнує насправжній й дошкулдя дуже болоче.

Позавчора нашій народній освіті заподіяно ще одну шкоду, велику й болочу. Маємо на увазі постанову Державної Ради, щоб вищі початкові школи не були пристосовані по своїй програмі до середніх шкіл. Постанова ця на перший погляд здається мало-важною й незначною, але в дійсності вона має велику принципіальну й практичну вагу. Усім відомо, який недержавний характер носить російська школа. Дітям бідніших верств, дітям селян і робітників, доступу в середню школу майже нема. Плата за навчання дорога, шкіл середніх мало, одежа й утримання учня середньої школи коштують багато грошей. Але є ще одна перешкода, яка закриває дітям бідних людей доступ у середню школу—це різноманітність програм низчої й середньої школи. Дитина, що скінчила навіть найкраще сільську школу, не може вступити в гімназію без особливої підготовки. Навіть ті селянські діти, що кінчають 2-класні міністерські школи, не можуть вступити в гімназію й реальні школи без спеціальної підготовки. Ця перешкода поруч з багатьма іншими майже цілком перекочує селянським, робітничим і міщанським дітям дорогу до середньої, а з тим і до вищої освіти.

Дума, обмірковуючи нові шкільні закони, розуміється, й не наважилась замахнутись на головні основи ізоляції середньої школи—на її розривну й недемократичність. Але разом з тим Дума не змогла й зостатись зовсім глухою до голосу життя. Дума зробила духову частину уступку, постановивши, що програма вищих початкових шкіл має бути пристосована до програми шкіл середніх, щоб діти могли безпосередньо переходити з одної в другу—принаймні, без особливої підготовки. Дею уступкою малося на увазі хоч трохи заповнити ту прірву, що істнує між нижчою й середньою школою.

Державній Раді ця новина показала, однак, небезпечною й передчасною. Авторитет у шкільних справах, бувший міністр народної освіти Шварц, виступив з палкою промовою, в якій ясно „довів“, що „кухарчих дітей“ не можна допускати в середню школу, бо це понизить загальний рівень тої школи. Основна думка його промови зводилась до того, що середня освіта й надалі повинна зостатись привілеєм заможних класів, народів ж треба зоставити саму тільки низчу

освіту. „Коли всі будуть освічені—хто ж буде свині пасти?“—так, очевидно, міркує д. Шварц. До цієї думки придалася і більшість Державної Ради, а представник уряду, товариш міністра народної освіти, барон Таубе ще від себе додав, що, справді, передчасно зближувати народню школу з школою „панською“.

Так зліковано ще одну корисну постанову Державної Думи. Не знати, чи й сама Дума по щирості хотіла, щоб народові було відкрито дорогу до середньої освіти. Але що там вона думала—то вже інша річ, а в данній разі цікавий остаточний наслідок її роботи. А наслідок той—ніщо. Такий наслідок зостається й від всіх інших корисних постанов Думи що до народної освіти.

Російський імпер'ялізм.

ІV.
—Признаюсь по щирості, що коли я в першій статті д. Кашкарова зустрів був аналогію між фантастичними „мазепинцями“ та російськими націоналістами з згадкою навіть про якісь „подачки із темних фондів“ („Утро России“, ч. 46),—то я не вважав за потрібне навіть зазначити цю нісенітницю. Мені здалось тоді, що автор просто за-для красивого словечка пустив це обвинувачення, не зважаючи собі справи в того, що говорить. Друга стаття д. Кашкарова, де він наводить відомі вже нам „факти“, показує, що це не так, що—вірити, чи не вірити він сам у свою аналогію—він пробує інших у тому переконати. Справа набірає таким чином дуже поважного характеру. Це вже не особистої легковажності та неохайності симтомом, а того, що я назвав імпер'ялізмом і чого виразні нотки брешуть в „українофільських“ писаннях д. Кашкарова.

Справді, українство він ділить на дві половини—культурне, до якого а даскавими уклонями обертається і політичне, для якого не має нічого імення, яку „мазепинство“ в тому величезно неозначеному, в усякому разі непохвальному розумінні, про яке я вже згадував. Облишмо поки що навіть обвинувачування політичного українства в „чуждій всякої брезгливості отячливості на подачки із темних фондів“,—ми вже бачили ціну цим обвинуваченням; облишмо також глибоко образливу аналогію між російськими націоналістами та політичними змаганнями українства, —аналогія, яка показує тільки, що сценарій від українства в „Утр'ї Росії“, баламутно поводиться з фактами, навіть не уявляє собі справжньої природи українського руху. Сланимось тільки на пів антитезі українства культурного і українства політичного.

Єсть тенденція культуру і політику зливати до-купи, до того, що між ними ніякої межі не лишається. Так роблять урядові сфери, для яких уся культура робота, мовляв слова „представляється крайнє нежелательной“; так роблять близькі до цих сфер націоналісти всякої масті, для яких збірники в день „Життя колоса“ в українському вбранні—вже ознака „мазепинства“. Єсть і друга тенденція—резервати культуру й політику, одгороджувати одну від одної таким високим муром, через який нема куди перескочити. Так роблять культурники quand même, політично не виховані люди, яких є скрізь дуже багато,—багато й між українцями; так робить неначе й д. Кашкаров,—тільки менше робить, бо на ділі його високий мур між культурою та політикою інше має завдання. Не треба думати, доводити, що і той, і другий погляд цілком неправдиві. Культура, певна річ, не те саме що політика й має свої безпосередні завдання; але

з другого боку нормальна, широка культурна робота не може бути без шпіншт'а політичних прав, та й сама раз-у-раз виявляється і політичними наслідками. Ширення народної освіти, наур, єсть безперечно культурна робота, але всі ми знаємо, як гальмує цю роботу політична безправність, як знаємо й те, що разом з освітою шириться серед людности й громадянська свідомість, яка безперечно одбивається на політичних настроях та поглядах народних мас. Розірвати культуру й політику, значить і ту й другу позбавити самого живущого її нерва, і як не можна уявити собі „безполітичної культури“, так само не може й не повинно бути „безкультурної політики“. Культура і політика неподільно зв'язані одна з одною тисячами живих явток, які порвати не можливо без обоюдної шкоди. Справжня культура вимагає й політичного розвитку, а останнього не буває без культури.

Тим часом у д. Кашкарова читаємо: „кь такому культурному движению вь средь украинцевь болышинство великорусского общества относится не только доброжелательно, но почти (!) съ сочувствием, так какь прежде всего оно видит вь немь дальйшее развитие общей русской культуры“ („Утро России“, ч. 46). З цього бачимо, що принаймні сам д. Кашкаров дарує нам своє „почти сочувствие“. Добре, але хто скаже а, мушуть і б сказати. Наслідком культурної діяльності українського громадянства постає національна самосвідомість, що додає вже й д-який політичній потреби і вимагає їм задоволення. „Політичні вимагання“? д. Кашкаров настожується:—„мазепинство“? „самостійна Україна“? Ні, добродію, до „самостійної України“ далеко, а от на черзі—скажемо—стоті організація українців-виборців на українських вимаганнях, щоб послати до четвертої Думи тамшу в національних справах людину, нехай би вона там обороняла ті самі культурні домагання, до яких і д. Кашкаров признається „почти съ сочувствием“. Я не знаю, що скаже на це д. Кашкаров: з одного боку—це безперечно буде заканава політична робота, з другого—мазепинством тут і не пахне, як і взагалі ним не пахне в програмах українських політичних партій. В чому-ж річ?

Річ у тому, що даремно одриває д. Кашкаров культуру від політики, а останню зводить до „мазепинства“, багато єсть політичної роботи й без перекривання державних кордонів; річ далі в тому, що „почти сочувствие“ д. Кашкарова до культурного українства—порожня фраза, скоро він одбирає в українців усякі політичні завдання; річ, нарешті, в тому, що політичну, а через те й культурну діяльність він уявляє собі в імпер'ялістичному розумінні—на лоні того політичного напрямку, до якого сам належить. Єсть „Великая Россия“, єсть у ній „завкорислюєць“ політичній організації—їм належить монополія політичної діяльності в централізаційному дусі; всі-ж инородці—це тільки додаток до тих монополістів і повинні робити, як їм ці скажуть, не виставляючи своїх власних домаганнях, хоча-б ті домагання не виходили поза межі культурних потреб.—ось де театр аргументації д. Кашкарова. Інородцям можна ущедрити „почти сочувствие“, а що до практичного здійснення навіть культурних домаганнях—то вживайчасей: це політика, річ на власну руч важ остро заканава, в боротьбі з якою всі засоби добрі,—навіть фальшування фактів, націоналістична словесність, посвідчення пруського шпига й огидне натякання на „темі фонди“... Одно слово, в загалі, поспішаючись політичне українство посадити поруч російських націоналістів, і не стучая д. Кашкаров, як і сам преблагородночю засів на справжньому націоналістичному стільці і звідти пробау розмахувати своїм „почти сочувствием“.

Маємо всі причини йому не вірити. Дійсне спочуття накладає свої обов'язки, а найперший з їх—чесно поводитися з фактами й логично додумувати свої думки. Цього саме й бракує російським імпер'ялістам і через те для нас вони стоять в одній парі з націоналістами. І що з останніх реакціонери, а перші приходять у ліберальній керет—це для критич-

Приймається передплата на 1912 рік

на українську газету

„РАДА“

РІК ВИДАННЯ СЬОМИЙ.

Газета політична, економічна і літературна. Виходить у Києві щодня окрім понеділків і днів після великих свят. „Рада“ має широку програму, як звичайні великі політичні газети: дає огляди життя політичного, громадського, економічного на Україні, в Росії і за-кордоном; друкує фельетони, а також статті критичні і твори красивого письменства.

До СПІВРОБІТНИЦТВА в „РАДІ“ запрошено визначніші літературні і наукові сили. „Рада“ має ВЛАСНИХ кореспондентів в Державній Думі, в Державній Раді, а також в політичних центрах Європи, в Лондоні, в Парижі, в Римі, в Мюнхені, у Відні, в Празі, у Львові, в Чернівцях і в усіх визначних містах України по цей і по той бік кордону.

Ціна „РАДИ“ з приставкою і пересилкою в Росії:

на рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м.
6.	5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65.

Передплату на рік можна виплачувати частками в такі строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб.; в 3 строки: на 1 янв. 2 карб., на 1 марта 2 карб. і на 1 мая 2 карб., або по 1 карб. що місяця впродовж першого півріччя.

Пробні №№—безплатно.

Всім передплатникам, що виплатять ЩЕ ШІСТЬ РУБЛІВ буде вислано

„Словник української мови“

Зібраний редакцією журн. „Кіевская Старина“, премірований Рос. Акад. Наук і виданий під редакцією і з доповненнями Б. ГРИНЧЕНКА, в 4-х великих томах. В книгарнях словник цей продається по 8 карб., без пересилки.

ЗМІНА АДРЕСИ—30 к., артистам і учням всіх шкіл—БЕЗПЛАТНО. Адреса редакції і головної контори: у Києві, Велика-Підвальна вул. д. 6, біля Золотих Воріт. Телефон 1458.

Передплата на „Раді“ на таких-же самих умовах, що і в конторі, приймається: у Києві: 1) в Українській книгарні, Безаківська 8, 2) в Книгарні „Л. Н. В.“, В. Володимирська 28, 3) в Книгарні Череповського, Фундуківська 4) в книгарні „Час“, Тютюзна пл. 48; у Варшаві в Гр. Степури; в Одесі в крамлиці Лявшицька 1 в українській книгарні „Літо“, Ковна, 11; в Катеринославі—Книгарня Лозинської, Проспект; в Мезігопзі—Межелова, 1, б. Євсєва у д. Залізняка; в Полтаві—Книгарня Маркелюча, Бульвар Котляревського; в Петербурзі—Книгарня Воляф; в Харкові—Українська Книгарня, Риба.

Редактор В. Яновський.

Видавець 6. Чикаленко.

Приймається передплата на Записки Наукового Товариства імени ШЕВЧЕНКА.

Наукова часопись, присвячена передусім українській історії, філології й етнографії. Виходить у Львові що два місяці під редакцією Михайла Грушевського. Адр. Львів, Галичина, ул. Сувійського ч. 21, Lemberg Oesterreich. Ціна на рік 6 карб., окреме число 1 карб. 5-601-1

ПРОДАЄТЬСЯ КНИЖКА:

„ОПОВІДАННЯ“

Василя Стефанюка.

З портретом автора. В книжці уміщено такі оповідання: Ангел, Сама самиська, Сон, Басараби, Омилина, Згодій, Синя книжечка, Виводили з села, Стратиня, В корчмі, Лєсова фамилия, Побожна, Вечірна година, Майстер, Мамин синюк, Катруся, Портрет, Давнина, Вістуня, Май, Палій, Смерть, Клеюні листки, Похорон, Такий панюк, Осін, Шкода, Новина, Каміньний хрест, Засідання, 3 міста Ідуци, Святий вечер, Дити, Піксис, Лав, Лист.

ЦІНА 70 коп., на краємому папері 85 коп. (ВЛАСНІСТЬ РЕДАКЦІЇ „РАДИ“.) Виключний склад видання в УКРАЇНСЬКІЙ КНИГАРНІ—Київ, Безаківська, 8; продаж там-же і по всіх інших українських книгарнях. 0-163-1

Спеці-
ально
кожно-венерич. лічебница
у ЖИРТОВОДІ
І-ша ЗУБНА лікарня.
Прорізна 10. ХИРУРГ.

купувати в роздріб „Раді“ по такій самій
ціні як і в Ки-
ївській конторі газети можна в шаперовій кра-
млиці „ПРОГРЕСС“ в М. А. ТОЛЧИНСЬКОГО.
(Полтавц.)

З Катеринодара: десять озброєних грабительів, вскопчили у вагонний парк трамвая, отняли в касира більше 2000 карб. В парку було коло 50 душ служачих, але влучили революверами примусили їх стояти на місці.

Російські дипломатичні сфери спростовують чутку, пущену німецькими газетами, ніби Росія вступила в згоду в Італію і що після цієї угоди італійське військо вступить в австрійські провінції.

МОСКВА. Отруївся гімназист 12 років. Причина—погана „отмітка“ по поведенню.

Т-во почитателів С. А. Муромцева пожертвувало 1000 карб. на народно бібліотеку імені Муромцева в новосільському повіті.

ВІЛЬНО. Отруївся учень четвертого класу фершальської школи Деревенко, востановлений на другий рік.

САМАРА. За перші три тижні априля в губерній зареєстровано 1697 випадків хвороби на хворобу, схожу на цингу.

ІЛТА. Губернатор не затвердив постанови надзвичайного земського зібрання про ассигнування 500 карб. на допомогу голодним.

ЗА КОРДОНОМ.

Всякі звістки.

ЛЬВІВ. В Кракові польські народці впоряджали мітинг протеста проти заснування українського університета у Львові.

ПАРИЖ. Конфіковано останнє число газети „Анархист“. Вона, хто був під час тругу в редакції, арештовано.

РИМ. Надійшли відомості, що італійці забирали в полон турецькі власті островів Каїмоса, Лероса і Патмоса.

ПЕТЕРБУРГ. В Касселі убився авіатор Шмигунський, який упав з висоти 100 метрів.

В Лейпцигу відбулись урочисті закладання пам'ятника батьві народів.

Література, наука, уміність і техніка.

— Герцен про українство. В 3-ій і 4-ій книжках „Руського Богатства“ надруковано в перекладі статтю О. Герцена „Новая фаза русской литературы“, що свого часу появилася була тільки по-французьки. В статті знаходимо яскраву характеристику російського письменства на початку 60-х років, а також журналістики і взагалі періодичної преси. Між иншим, широко спаяється Герцен на гавейній році Каткова й „Московських Відомостей“ підчас повороту реакції. При цій нагоді Герцен присвячує українському питанню оці рядки: „Українські письменники бажають друкувати книжки українською мовою. Вони не почувати великих симпатій до Росії... та не мають ніяких підстав, щоб і почувати їх. Це—польська витрига!“—гордають „Відомості“,—вони хочуть одділитися!“—„Мовчіть, вигадують ім з усіх боків,—чи ж ви не знаєте, що під теперішній час ви веде людей просто в каземати!“—„Це мені байдуже“,—відповідає сточана газета („Руськое Богатство“, IV, 212).

Скільки тепер народилось нащадків Каткова, які й свого славетного батьва давно вже перевершили!.. — „Неділя“, ч. 18. Зміст: Юл. Миськевич: Мрії убогого.—Ст. Ч.—ві: І хоть ус мене покинуть.—П. Карманський: Італія над свіжими могилами.—Гуєв та Ф. Гаєртам: Сломани.—Іван Франко: Пригода З. Авдикова до ля 1-го сервія 1848 року.—Арх. Аверченко: Злочинець.—Зависки.—Критичні замітки.—Ілюстрації:—Свято-славський: Під весну.

— „Сніп“, ч. 18. Зміст: Передовий (про необхідність української самостійної виступати на виборах).—Фанько: Поезія чи глибші мотиви?—Учитель: Потреба в оповіданнях з учительського життя.—Микола Левський: З холмського життя.—Ф. Сібіряк: Як на провінції шанують пам'ять Т. Шевченка.—Вірші: М. Кононенко, А. Худоби.—Микола Гедас: Sprilum patricianum ukrainicum.—З нашого життя.—З Галичини.—З поля літератури й науки.

Кінець сезону в театрі М. Садовського.

29-го квітня в театрі колишнього Т-ва Грамотности закінчила сезон труппа Садовського. Театр був повний, і глядачі гаряче, з любовію вітали артистів, а Садовському впорядили справжню овацію, яка вийшла тим ширшою, що була імпровізована, викликана не тільки грою славетного артиста, а й вдячністю за безліч прекрасних переживань на протязі восьми місяців сезону. Глядачі не прощались з улюбленою труппою, бо з 1 травня розпочинає вона вистави в Купецьким саду,—вони тільки скористувались нагодою підкреслити своє тепле відношення до неї. Почувалась овідомість, що, не зважаючи на певний, власне, строк заарядування театру (5 років), українці дістали в цій аразковій труппі свій постійний театр, який, все далі розвиваючись і удосконалюючись, піднесе рідне містечко на рівень, которого заслугове воно, а вороже настроєним чужинцям заткне їхню україножерну пельку не словом, а яскравим, блискучим прикладом. Вув уже випадок, коли артистична гра зробила вражіння на востогів українського театру й примустила їх замовкнути: вони вийшли з театру М. Садовського подоланими, побувшиши у нім всіх своїх аргументів. Це ті, що торік у Думі обстоювали видання театру Грамотности антрепренерові „русько-малоруської труппи“, д. Колесниченку. Митепера думаємо навіть в жажом про те, що могло б статися в українським театром у Київі, як би справді заміри опротно русько-малороса здійснювались. Давши-ж спроможність труппі М. Садовського розвернути сили, Київ з почуттям задоволення може поворити себе в прекрасним українським театром, а українці з міцною надією сміливо можуть дивитись у очі будучині.

Театр М. Садовського провадить велику культурну місію, чեսно й заповідливо служачи рідному містечку. Ми певні, що за його прикладом підуть і інші українські труппи, які вештаються тепер по всіх-уодах російської землі, здебільшого виставляючи на посім українське мистецтво; ми певні, що наблиде час, коли пропадут пропадом усі оті ганебні русько-малоруські балагани на славу своєї копії, а на їхнє місце, а в кращих, свідомих елементах та-же таки трупп, по значніших містах України витворяться хоч менші, ніж київський, але справжні українські театри, які по змові так само служитимуть розвитку українського мистецтва, підносячи його на височіш, а не торчучи в бомоти; ми певні, що дні ганебної слави Гаркун-Задубаєвського „сочення“. І вдячність за таке відродження українського мистецтва, разом з дітьми українського слова, поділятиме і труппа М. Садовського, бо, коли перші теоретично, то остання практично й наочно виявила, як треба служити мистецтву, виявила, що в цій справі найменшим мотором може бути зажерливий апетит, а найбільшим—розумніша завданів і виомог мистецтва, велике бажання й праця, праця, праця.

Озираючись на працю труппи М. Садовського в минулий допіру сезони, бачимо, як дбайливо, старанно, а якою великою любовію до справи поставилася вона, щоб подати людності справжню естетичну втіху. Репертуар нещавого гатунку й завжди був чужим для неї, але вона, як то кажуть, не „почила на лаврах“, обмежувалась раз обраним репертуаром певних п'єс, а що далі збільшувала його—або відновляючи почасті старі п'єси, або вносячи в нього здебільшого нові. Так за минулий оне сезон відновлено було: „Украдене Щастя“ Ів. Франка, „Житєйське Море“ Карпенка-Карого; а внесено в репертуар і виставлено: оперу Січяньського „Роксоліана“, оперу Козаченка „Пан Сотник“ (раніш, ніж виставлено було її на російській сцені); п'єси: „Гетьман Дорошенко“, І. Старицької-Черняхівської, „Старе гніздо“ й „Молоді птахи“, Мови-Львівського (в переробі М. Садовського), „Брат на брата“, Грициньського, „За синім морем“, Гордіна й инш.

Виставлено все оне не аби-як, а з відповідною обстановкою, з додержуванням до дрібниць, коли п'єса історична, стилю й духу тієї доби, а якої взято її сюжет. На це покладено немало коштів, але, як ми вже казали, не аветити керування труппою... Сила труппи збільшалася деякими гарними співцями, бо виконання такого складного завдання, як вистава опер потрібувало й великих сил. Варто відзначити ще замір хормейстера труппи—д. Верховицького зібрати й ознайомити широку публічність з таким екарбом народним, як спів, гри й танки, що уцїлили ще в глухих українських селах.

В цій праці лежить і велика наукова заслуга, бо хто ж не знає, що вся та краса під впливом „цівілізації“ городської помалу-малу зникає в народі і зникає зовсім, коли не зробити заходів до її відновлення. Попки що зроблено було тільки спробувати, в наступних же сезонах можна сподіватись, що й гри й балет народний увійдуть в репертуар стало й матимуть великий успіх.

Що до самої труппи, то й у цей сезон нас чарували й захоплювали—величчя, повна міці, гра самого голови труппи, артиста-велетня М. Садовського; вишня, то тужлавя, як українська пісня, то весела, як українська пісня, гра Л. Лівіцької; глибоко-артистична, бездоганно реалістична гра д. Ворисоглібської; натхненна, благородна гра д. Мар'яненка; прекрасна інтелігентна, глибоко-продумана гра д. Паньківської; дивна в своїй мистецькій простоті гра д. Левицького; оригінальна, своєрідна гра д. Ковалевського та Вільшанського. Рівна, старанна, часом до захоплення гра д.

Малиш Федорець викликала немалі надії на певні можливості. Д.д. Тобілевич, Хуторна, Дішрова, Полянська, Колесникова, Марченко, Березовський, Корольчук, Коваленко, Захарчук, Рибчинський, Маринич і инші були завжди чудовим доверненням багатого ансамблю. Відзначимо, як великонадійне надбання труппи, піднесення по-над звичайний рівень д. Петлішенка, що за останній рік виявив себе майже цілком сформованою певною артистичною силою, й д. Миловиця, що помітно розгортає свій не аби-який хист.

Спіаці труппи М. Садовського була справжньою окрасою українського театру: чарівний голос талановитої д-ки Петляк, захоплююча гра д. Чорноморця, прекрасні виконання д. Петрової, Вутовського, Ілвіва, Золденка, Мироненка й инш., чудовий хор—все це допомогло молодому справу вистави опер в українському театрі поставити на певний ґрунт.

Старі погляди широкої публічності (з якими досі доводиться рахуватись труппі) на український театр, як на театр етнографічного й світового репертуару, потроху зникає, й завдання до нього п'єс сучасних і п'єс загальноного репертуару що-далі робиться все більш необхідним і ми певні, що театр М. Садовського, розвиваючись, удосконалюючись і по змові збільшувачи репертуар свій такими п'єсами, вгодом і зовсім привить людність, до погляду, що український театр не є чимсь винятковим, утвореним тільки для розваги любителів, а завдання його такі самі, як і завдання інших театрів в краім зазначі цього розуміння. В цім велика місія—культурна й патріотична—українського театру, і театр М. Садовського заслугове на велику пошану й вдячність українського громадянства.

С. Чернасенко.

ДОПИСИ.

(Од власних кореспондентів).

С. ЯХНИНИ. Лохв. повіту (за Подтавщині). Недавню в нашому селі зарізаво чоловіка—Хведора Сердюка,—попереду сердешного приголомшено вільком, а далі зарізано. Хто зробив таке злочинство—так і не довідалось, покивій був селським аблакатом.

На той час в нашому селі трапилася поліцейська собака, викликав один хазяїн після пожежі,—вайти палія. Палія не вийшла, ва те вишукала злодіїв, що покрали хліб в одній економії. Кажуть, собака понюхала вільок, що лежав коло вбитого, і побігла шукать душогубця. Забігла у двір одного селянина, де було багато людків, обнюхала кожного і хотіла бігти далі... Та хазяїн собака не пустив; потребував плати од сем'ї убитого. На тім діло й кічилось.

Злодіями у нашому селі страшенно. Обкрадають кошору, крадуть коні. Селяне перелякани. Кожний вчоті сподівается нобажаного гостя, не зважаючи, що в нашому селі не без поділі: живе становий, урядник і два стражники.

Пництво у нас теж дуже ширяться—є монополія та й потайних шинків чимало. Правда, помічається й де-що добре: починається прокидатись свідомість, шаряться українська часопись, книжка, але це ще така малесенька цятка, порівнюючи з тією темрявою, що панує навкруги...

Незабаром місцевий ґурток любителів українського драматичного мистецтва збирается виставити драму Карпенка-Карого „Бєсталанна“. Довів уже одержано.

ХАРЬКІВ. Харківські друкарні. Товариство друкарських робітників жаліється міській думі на погані санітарні умови їхньої праці. Зроблена товариством анкета виявила, що половина друкарень мають малі помешкання, така ж частина помешкань темні, більше третина мокрі, що й арозуміло, бо шоста частина друкарень містяться по підвалах. Друкарська праця дає погане шкодливє повітря від свинцового пороху то що, й не зважаючи на це, рідко яка має прилади до провітрювання (19 проц.). До того ж в половині друкарень підлоги зовсім не мийються та й порох стирають рідко. В більшості для машин нема окремих помешкань й вони неважачим ґрукотом увезь час дратують нерви робітників. Між там більшість робітників пробує в цих помешканнях цілий день, тут і обідать, окремі помешкання для обіду мають тільки 5 друкарень. В таких же санітарних умовах працюють і робітники-палітурники.

Листування редакції.

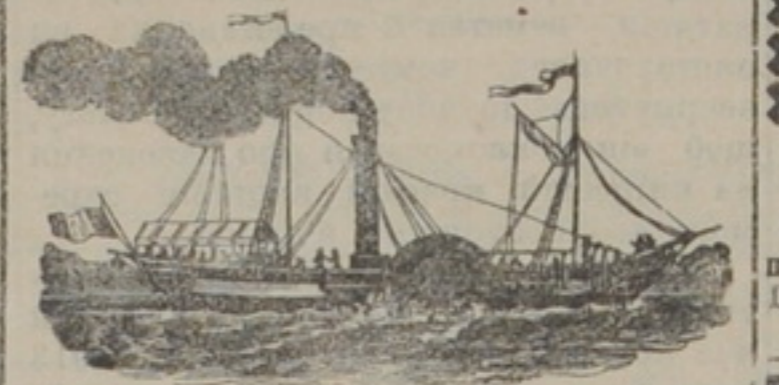
Д-р В. І. Пашутіну. Найповніше видання „Кобзаря“, яке є тепер у київських книгарнях, це видання Яковенка. Коштує 60 коп. Випустить можна з „Української Книгарні“ Київ, Безаківська, 8.

Передплати № 1475. Курси по потрібній ній кооперації впорядкують часто зєства. Київськ. губ. зем. управа впорядкає такі курси з 4 по 18 мая в г. Умані, на Київщині, але приємно проханий на ці курси закрито 27 априля. Курси по дрібному кредиту та ж управа впорядкає в м. Смілі з 17 мая по друге юня. Прохання подавати на ім'я Київської губ. зем. управи. Такі ж курси буде апаржовано в-осени в м. Малині, радомисського пов., і в Казятині, бердич. пов.

Книжку для зібрання жертв на пам'ятник Шевченкові вишпуть з київської городської управи. Учителі можуть здійснювати свої виборчі права по другому з'їзду городських виборців. Тут д. Доценков. Спасибі за добре слово. Віршик слабенський. Зєп-лів, Ф. Бороцькому. Не надрукуємо.

Справочний одділ.

Наказарні відомості. Серєда, 2-го мая. Св. Афанасій вел., перенесення мощів св. ки. Бориса та Габла, мч. 301. Сх сон, 4 г. 18 хв., зах. сон, 7 г. 39 хв.

Параходи Товариств.

Общество Пароходства по Дніпру и его притокамъ и „2-е Пароходное Общество по Дніпру и его притокамъ. Удержує поштово-пасажирські рейси по оцим водним шляхам:

- 1) По Києво-Катеринославському дво рази на день: з Києва... 8 1/2 г. р. 1 5 г. дня. Катеринославу 5 г. р. 1 5 г. дня.
2) По Києво-Ржищевському що-дня: з Києва... в г. дня. Ржищева... в 10 г. веч.
3) По Києво-Гомельському що-дня: з Києва... в 2 г. дня. Гомеля... в 1 1/2 г. дня.
4) По Києво-Чернігівському що-дня: з Києва... 12 1/2 г. д. 1 5 г. дня. Чернігова... 3 г. дня 1 7 г. веч.
5) По Києво-Пинському що-дня: з Києва... в 9 1/2 г. ранку. Пинська... в 9 г. ранку.
6) По Києво-Чорнобильському що-дня: з Києва... в 6 г. веч. Чорнобиля... в 8 г. ранку.
7) По Києво-Могильовському: з Києва—по неділям, понеділкам, серєда, четвергам і п'ятницям в 2 г. дня. з Могильова—по неділям, понеділкам, вівторкам, четвергам і п'ятницям в 6 г. ранку.
8) По Могильово-Оршанському) що-дня.
9) По Гомель-Вітківському)

Редактор Б. Яковський.

Видавель Є. Чвалекє.

ОПОВІСТКИ.

Дітям при бігунці різачці, кодьках, катарях не можно давати коров'ячого молока, а кращою його заміною в цих випадках з'явилася молочна мука „АЛПИНА“. Прод. в аптеках і автокарських магазинах.

Лікарі та Лікарні

ПРИТУЛОК ДЛЯ ПОРОДІВ аку-шері М. І. ДМИТРИЄВОЇ-ЛІНЧЕВСЬКОЇ Шля догляд лік-ошєц. Приймє породиль у аську пошу. Мар.-Бєлгородської 44.

Зуб на лі-ларіє Бр. ТЕТЕЛЬБАУМ, Прориває 24. Приймє лікарі-ошєц. 9 год. р. до 9 г. в. Палож. 50 к., април. зуб. бєз болю 1 р. Шугєлі зуби 1 р.

КВАТИРИ

Готель „Україна“ віддав в найм кім-НАТИ по міс. і вилубу, недорого. Бульв.-Курч. 34

ВСЯЯКІ

7 к. Оселедці 7 к. КОРОЛЕВСЬКІ НОВОГО ВЛОВА, віжного смаку, м.досозалі 7 к. штука. Маг. „ВАСИЛІНА“, Вєл. Василівська 8. 50-221-15

Вийшла в друку нова книжка: Г. Васильківський. ДО ГРУНТУ збірник. Ц. 1 руб. Продається по всіх київських українських книгарнях. 7-246-3

НЕ БУВАЛО! Тільки за 2 р. 95 коп.

Надсилаємо 14 нижче поіменованих коштовних речей: 1) есентаві. шийний кешевський чоловічий гдинник „Анкор“ (а не цїдїр), чорної англійської стаї, накручується однок. раз на 36 годин, хїз згучаний на 15 каміньїх. 2) запощок есентаві. найнов щого фасону, а до жіноч. шийний. 3) брєлок кінематограф з цїкавїт. видами, або компас. 4) замповий гаманець для з.бєзпечення годинників од пошування. 5) чудова каблучка америк. золот. „Дубє“ з париж. камієдєи. 6) театральний бїнокль з 4-ма ахроматич. шклями, звичай. ного розміру збїжачений на дуже далеке віддалення. 7) охочіник годинників од золоті. 8) Парижськ. пластограф, що показує достовірно як в натурі всїх країнїх. 9-14) 6 дуже цїкавих картин до його. Цїна за весь гарнітур тільки 2 р. 95 к., 2 гарн. 5 руб. 50 коп., 4 гарн. 10 руб. 50 коп. Такий же з закритиїх 3 накрїшкми годинником на 1 р. дорожче. Вище зазначєн. гарнітур з годинником і рєчами самої найкращої якості вищого гатунку 3 р. 95 коп., 2 гарн. 7 р. 40 коп., цей гарн. з жіноч. гот. 3 р. 70 коп. Перєс. до 2 шт. 40 коп., в Сїбір 75 коп. Годинник надїєд. виїрїни. до хазяїна з порукою на. Агр.: „И. Штрумфельдъ“ ВАРШАВА, ЗЕЛЕН. ТОРЯЛЬНА, 11. 2-249-2

1-го січня 1912 року почала виходити єдина українська часопись на Слобідській Україні

„СНІП“

єдина містить в собі статті в справах політичних та громадських; огляди критичні; а поля літератури та мистецтва; фєлетони, оповідання, вірші; галерею сучасних діячїх; хроїнуку подій, дописи, ілюстрації то-що. Виходить раз на тиждєн. Умови передплати: на рік 3 руб., шїв року 1 р. 75 коп., 3 місяці 1 руб., окреме число 5 коп. З. кордон на рік 4 руб., шїв-року 2 руб. Річні передплатники одержать бєсплатний додаток. Адреса: ХАРЬКІВ, Конторська, 21.

10 рік істнування. 1912. 10 рік істнування.

Приймається передплата на щомісячник

„Ukrainische Rundschau“ („Український Огляд“)

„U. R.“ виходить у Відні, в Австрії, на німецькій мові, і подає систематичний огляд життя усього українського народу. Плата за рік (з доставкою) для Росії 4 карб., (можна частками, по 2 чи по 1 карб.) Окремі №№ 35 коп. Передплата приймається в книгарні Літер.-Наук. Вістн.—Вєлїва Володимирська 28.

Приймається передплата на 1912 рік на

Літературно-Науковий Вістник

місячник літератури, науки й суспільного життя, що виходить книжками 12—15 аркушів великої вісьміки під загальним проводом проф. Мих. Грушевського. Видав Українсько-Руська видавничя спілка. Редакція й адміністрація (лише для Росії): в Київі, Велика-Володимирська, 28. Адміністрація просить поновляти передплату завчасу. Передплата в межах Росії з пересилкою на шїв-року 4 карб., на шїлий рік 8 карб. Книжки висилаються раз на місяць; хто надіслав передплату по виході книжки, дістає належні книжки при найближшій розсилці. На зміну адреси треба присилати 30 коп., при тім треба подавати все не лише нову, але й стару адресу. Для неможлих учеників і студентів висшїх шкїл, сїльських учителів і учительок, піддурядників, робітників і сєлян передплата на рік 6 карб.